

Vad händer när vattnet tar slut?

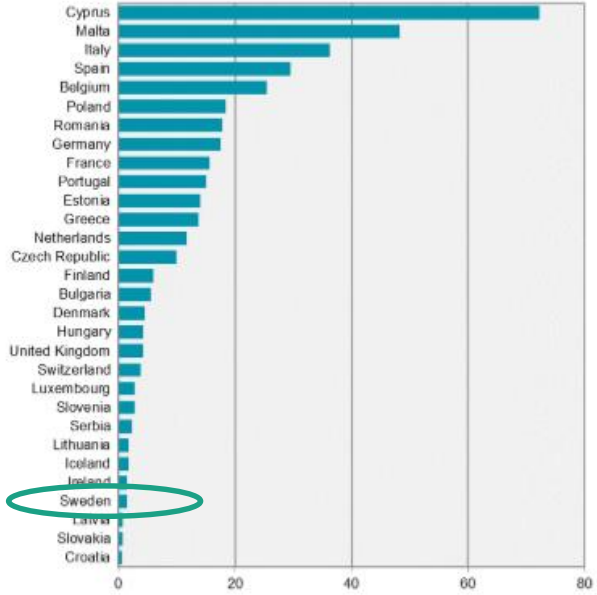
Seminarium på SIWI
1 mars 2018

Susanna Hogdin, Enheten för tillsynsvägledning och miljöbalksprövning

Havs
och Vatten
myndigheten

Vattenanvändningen i Sverige

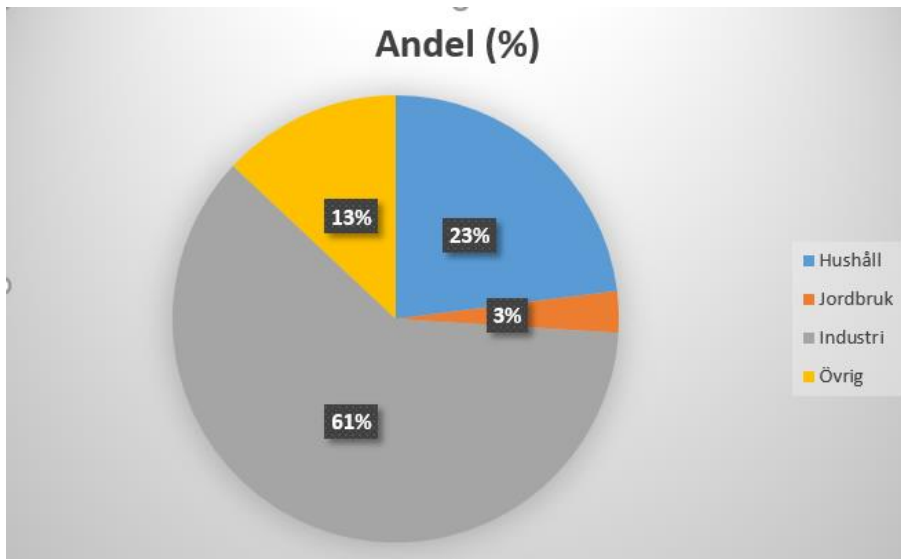
I Sverige tar vi ut drygt 1 procent av den totala förnyelsebara sötvattentillgången för användning i samhället

Vattenexploateringsindex (WEI), procent

Källa: SCB, Vattenanvändningen i Sverige ²

Användningen av vatten i samhället

- Hushållen
 - Enskild (ca 12 % främst grundvatten)
 - Kommunal (88 %)
- Jordbruket
 - Vatten till djur (36 %)
 - Bevattning av gröda (64 %)
- Industri
 - Processvatten (ca 30 %)
 - Sanitärt vatten (< 1 %)
 - Kylvatten
- Övrigt (varuhandel, bygg, hotell och restaurang offentlig förvaltning etc)

Viktigt att beakta naturens behov av vatten för att upprätthålla vattenanknutna ekosystem

Vattenrätten – 11 kap MB + lite andra lagar och bestämmelser

- Vattenbortledning är en form av vattenverksamhet – utgångspunkten är att vattenverksamhet är tillståndspliktig men undantag finns
 - Generella undantag för vattentäkt inkluderar vattentäkter för en- och tvåfamiljsfastighet och jordbruksfastighet (11:11 MB) – syftet och användningen är av stor betydelse – inte storleksordningen på uttaget
 - Undantag om det är uppenbart att varken allmänna eller enskilda intressen skadas av verksamhetens inverkan på vattenförhållandena (11:12 MB) – används fittigt och ofta görs bedömningen av VU, exempelvis saknar ca 30 % av alla kommunala vattenuttag för dricksvattenförsörjning tillstånd
 - Anmälningsskyldighet för mindre vattenuttag från ytvatten– även varaktiga sådana. Sammantaget resulterar de många undantagen från tillståndsskyldigheten i stora kunskapsluckor på vattenresursnivå avseende plats, omfattning och tidpunkt för uttag – omöjligt att räkna på vattenbalanser och gör det svårt att bedriva tillsyn
 - Dessutom finns några särskilda bestämmelser för vattenverksamhet 11 kap §§ 6 & 7,
(fördelarna ska överstiga nackdelarna ur samhällsekonomiskt avseende, verksamheten får inte försvåra för andra som vill nyttja samma resurs)

Dessa brukar bl.a. konkretiseras genom vattenhushållningsbestämmelser som ställer krav på flöden, nivåer osv för att hänsyn ska tas till andra intressenter

Vattenbrist ett komplext begrepp

Vattenbrist = obalans mellan tillgång och efterfrågan

Beror inte bara på väderbetingelser utan även på tekniska förutsättningar, samhällets organisation och befolkningens förväntningar och beteendemönster

Balansen förändras över tid

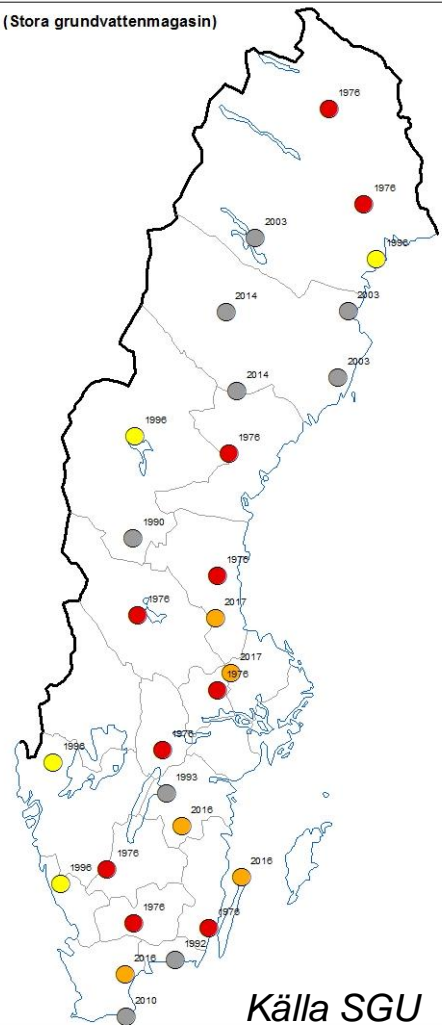
Efterfrågan kan öka t.ex. genom befolkningsökning eller strukturförändringar och/eller tillväxt inom olika industriella sektorer

Tillgången kan också förändras t.ex. genom klimatförändringar

I vissa områden kan det vara svårt att öka tillgängligheten till nya vattenresurser – exempelvis öar som Öland och Gotland

Artal för lägsta grundvattennivå (Stora grundvattenmagasin)

- 1976-1977
- 1996-1997
- 2016-2017
- Övriga

HaVs uppdrag och slutsatser

Kan föreskrifter användas för att under allvarliga och akuta förhållanden begränsa uttag av vatten för att på så sätt motverka att allvarlig vattenbrist uppstår?

- Föreskrifterna måste kunna aktiveras när det fortfarande finns någon nytta med att spara på vattnet – svårt att identifiera den tidpunkten
- Ofta är uttagens betydelse jämfört med naturliga påverkansfaktorer (nederbörd, avdunstning) små - därför viktigt att säkerställa tillgång till vatten även under nederbördsfattiga perioder – exempel Vättern
- Kunskapsluckorna är relativt stora kring uttagen – svårt med uppföljning kring eventuella begränsningsregler (om de utformas solidariskt mellan användare)
- Begränsningsregler riskerar att slå hårt mot vattenanvändarna – viktigt att veta vad konsekvenserna blir av sådana beslut
- Sverige har goda förutsättningar att arbeta proaktivt med att öka tillgänglighet till vatten och med att minska förbrukningen inom vissa sektorer – men det ska inte göras i akuta skeden
- MEN vi har små incitament att spara på vattnet i Sverige eftersom tillgången generellt är god och vattnet är billigt

Fördelning av vatten i torkans spår

Redovisning av regeringsuppdrag gällande möjligheter att använda föreskrifter för att motverka allvarlig vattenbrist

Havs- och vattenmyndighetens rapport 2018:03

Mer att läsa